

SUN’IY INTELLEKT VOSITALARINING CHET TILINI O’RGANISHDAGI AHAMIYATI

Xudoyberganova Dinora G'ofurjon qizi

Samarqand Davlat Chet tillari instituti

Xorijiy til va adabiyoti yo'nalishi 2402-guruh talabasi

gafurjonovnadina@gmail.com

+998978008606

Annotatsiya: Ushbu maqolada sun'iy intellekt vositalarining chet tilini o'rganish jarayonidagi ahamiyati, ularning ta'lim samaradorligini oshirishdagi o'rni hamda o'quvchilarning til ko'nikmalarini rivojlantirishga ta'siri tahlil qilingan. Maqolada ChatGPT, Duolingo Max, Grammarly kabi sun'iy intellektga asoslangan platformalarning afzalliklari, jumladan, shaxsiylashtirilgan ta'lim, interaktiv o'qitish va motivatsiyani oshirish imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, sun'iy intellekt texnologiyalarining hissiy sezgirlik, kontekstni anglash va pragmatik kompetensiyalarni shakllantirish bilan bog'liq ayrim cheklovlari ham ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari sun'iy intellekt vositalaridan chet tili ta'limida samarali foydalanish ta'lim sifatini oshirishga xizmat qilishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Sun'iy intellekt, chet tili ta'limi, ChatGPT, Duolingo Max, Grammarly, generativ sun'iy intellekt, raqamli ta'lim, til o'rganish, interaktiv ta'lim, shaxsiylashtirilgan ta'lim.

Abstract:

This article examines the importance of artificial intelligence tools in foreign language learning, their role in improving educational effectiveness, and their impact on the development of learners' language skills. The study discusses the advantages of AI-based platforms such as ChatGPT, Duolingo Max, and Grammarly, including personalized learning, interactive instruction, and increased learner motivation. In addition, several limitations of artificial intelligence technologies, such as emotional insensitivity, limited contextual understanding, and challenges in developing pragmatic competence, are also addressed. The findings indicate that the effective integration of AI tools into foreign language education can significantly enhance the quality and efficiency of the learning process.

Key words: Artificial intelligence, foreign language education, ChatGPT, Duolingo Max, Grammarly, generative artificial intelligence, digital education, language learning, interactive learning, personalized learning.

Kirish

Bugungi kunda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta’lim tizimining barcha yo‘nalishlariga, jumladan, chet tillarini o‘qitish va o‘rganish jarayoniga ham sezilarli ta’sir ko‘rsatib, o‘quvchilarga bilimlarni yanada samarali va qulay usullar orqali egallash imkoniyatini yaratmoqda. So‘nggi yillarda sun’iy intellekt (SI) texnologiyalari til o‘rganish jarayoniga keng tatbiq qilinmoqda [3]. Sun’iy intellektga asoslangan dastur va platformalar foydalanuvchilarga individual ehtiyojlari hamda til bilish darajasidan kelib chiqib moslashtirilgan ta’lim mazmunini taklif etishi bilan an’anaviy o‘qitish usullaridan ajralib turadi. Xususan, ChatGPT, Duolingo Max, Grammarly va boshqa zamonaviy vositalar talaffuzni rivojlantirish, lug‘at boyligini kengaytirish, grammatik xatolarni aniqlash hamda muloqot ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shuningdek, sun’iy intellekt texnologiyalari o‘quvchilarga istalgan vaqt va joyda mustaqil ravishda mashq qilish imkoniyatini berib, ta’lim jarayonining uzluksizligini ta’minlashga xizmat qilmoqda. Shu sababli sun’iy intellekt vositalarining chet tilini o‘rganishdagi ahamiyatini o‘rganish, ularning afzalliklari va mavjud cheklavlarini tahlil qilish bugungi kun ta’limi uchun dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Asosiy qism

Sun’iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi ta’lim sohasida yangi imkoniyatlarni yaratib, ayniqsa chet tillarini o‘rganish jarayonining yanada samarali va zamonaviy shaklda tashkil etilishiga xizmat qilmoqda. Sun’iy intellekt interaktiv, samarali va shaxsiylashtirilgan ta’lim tajribalarini yaratish orqali chet tilini o‘rganish jarayoniga sezilarli hissa qo‘shadi [1]. Bunday texnologiyalar o‘quvchilarning bilim darajasi, qiziqishlari va ehtiyojlarini tahlil qilgan holda ularga moslashtirilgan o‘quv materiallarini taqdim etishi bilan an’anaviy o‘qitish usullaridan farq qiladi. Shuningdek, sun’iy intellekt asosidagi dasturlar talaffuzni yaxshilash, grammatika va imlo xatolarini aniqlash hamda so‘z boyligini oshirish imkoniyatlarini yaratib, til ko‘nikmalarining kompleks rivojlanishiga yordam beradi. ChatGPT, Duolingo Max va boshqa zamonaviy platformalar foydalanuvchilarga real muloqot muhitiga yaqin sharoitda mashq qilish imkonini berib, ularning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim vosita sifatida namoyon bo‘lmoqda. Shu bois sun’iy intellekt vositalari nafaqat chet tilini o‘rganish jarayonining samaradorligini oshiradi, balki ta’limning sifati va qulayligini ta’minlash orqali zamonaviy til ta’limining ajralmas qismiga aylanib bormoqda.

Chet tillarini o‘rganish jarayonida o‘quvchilarning motivatsiyasini saqlab qolish va ularni muntazam ravishda mashq qilishga undash ta’lim samaradorligini oshiruvchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Sun’iy intellekt asosidagi dasturlar o‘quvchilarning til o‘rganish jarayoniga qiziqishini oshiradigan turli motivatsion mexanizmlarga ega. O‘yin elementlari, jumladan, ball to‘plash, daraja oshirish, mukofot tizimlari, o‘quvchini raqobat muhitiga olib

kiradi va muntazam mashq qilishga undaydi [6]. Bunday yondashuv o‘quvchilarning dars jarayonidagi faolligini oshirish bilan bir qatorda, ularda yangi bilimlarni egallashga bo‘lgan ichki ehtiyoj va qiziqishni ham shakllantiradi. Sun‘iy intellekt texnologiyalari foydalanuvchilarning natijalarini doimiy ravishda kuzatib borishi va ularning kuchli hamda zaif tomonlarini aniqlashi orqali o‘quv jarayonini yanada samarali tashkil etish imkonini beradi. Bundan tashqari, individual yondashuv asosida ishlab chiqilgan topshiriqlar va tavsiyalar o‘quvchilarning o‘zlashtirish darajasiga moslashtirilgani sababli til ko‘nikmalarini rivojlantirish jarayoni ancha qulay va natijador kechadi. Shu tariqa, sun‘iy intellekt asosidagi dasturlar nafaqat chet tilini o‘rganish sifatini oshiradi, balki o‘quvchilarning motivatsiyasini mustahkamlash orqali ularning uzoq muddatli ta‘lim faoliyatida faol ishtirok etishiga ham xizmat qiladi.

Zamonaviy axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida ta‘lim jarayonida sun‘iy intellektdan foydalanish tobora kengayib borib, chet tillarini o‘qitish va o‘rganishning yangi usullarini shakllantirmoqda. So‘nggi yillarda ChatGPT kabi generativ sun‘iy intellekt (GenAI) vositalarining ommalashuvi ularning til ta‘limidagi potensial qo‘llanilish imkoniyatlariga bo‘lgan keng qiziqishni yuzaga keltirdi [4]. Mazkur texnologiyalar foydalanuvchilarga real vaqt rejimida muloqot qilish, matnlar yaratish, grammatik xatolarni tuzatish va murakkab til birliklarini tushuntirish imkoniyatini berishi bilan ta‘lim samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Ayniqsa, generativ sun‘iy intellekt vositalari o‘quvchilarning individual ehtiyojlari va bilim darajasiga mos ravishda javob qaytarishi tufayli shaxsiylashtirilgan ta‘lim muhitini yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bundan tashqari, bunday vositalar o‘quvchilarning yozma va og‘zaki nutq ko‘nikmalarini rivojlantirish, lug‘at boyligini kengaytirish hamda mustaqil ta‘lim olish imkoniyatlarini kengaytirishda samarali yordamchi sifatida namoyon bo‘lmoqda. Shu sababli generativ sun‘iy intellekt texnologiyalarining til ta‘limiga integratsiyalashuvi zamonaviy ta‘lim tizimining muhim yo‘nalishlaridan biri sifatida e‘tirof etilib, bu sohada ilmiy tadqiqotlar va amaliy izlanishlarning ko‘payishiga sabab bo‘lmoqda.

Sun‘iy intellekt vositalari chet tilini o‘rganish jarayonida ko‘plab qulayliklar yaratib, o‘quvchilarning bilim olish imkoniyatlarini kengaytirayotgan bo‘lsa-da, ushbu texnologiyalarni qo‘llash bilan bog‘liq ayrim muammolar va cheklovlar ham mavjud. Biroq hissiy sezgirlikning yetishmasligi, kontekstni to‘liq anglay olmaslik hamda oldindan dasturlashtirilgan ma‘lumotlarga qaramlik kabi cheklovlar saqlanib qolmoqda, bu esa gibrid ta‘lim yondashuvlaridan foydalanish zarurligini ko‘rsatadi [5]. Masalan, sun‘iy intellekt tizimlari foydalanuvchilarning hissiy holatini har doim ham to‘g‘ri baholay olmaydi va ayrim vaziyatlarda inson o‘qituvchisiga xos bo‘lgan individual yondashuvni namoyon eta olmaydi. Shuningdek, murakkab madaniy, ijtimoiy yoki kontekstual ma‘nolarni talqin qilishda

texnologik vositalarning imkoniyatlari cheklangan bo‘lib, bu ayrim hollarda noto‘g‘ri yoki yetarlicha aniq bo‘lmagan javoblarning yuzaga kelishiga sabab bo‘lishi mumkin. Shu bilan birga, sun‘iy intellektga haddan tashqari tayanish o‘quvchilarning mustaqil fikrlash va muammolarni o‘z kuchi bilan hal qilish ko‘nikmalarining rivojlanishiga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi ehtimoldan xoli emas. Shuning uchun chet tillarini o‘qitishda sun‘iy intellektning afzalliklaridan samarali foydalanish bilan bir qatorda, inson o‘qituvchisining pedagogik tajribasi va nazoratini ham saqlab qolishga asoslangan gibrid ta‘lim yondashuvlarini qo‘llash muhim ahamiyat kasb etadi.

Chet tilini o‘rganishda sun‘iy intellekt vositalari ko‘plab imkoniyatlarni taqdim etayotgan bo‘lsa-da, insoniy muloqotga xos bo‘lgan ayrim murakkab jihatlarni to‘liq qamrab olishda hali ham ma‘lum cheklovlarga ega hisoblanadi. Til o‘rganishning hissiy va pragmatik jihatlari, jumladan, idiomatik ifodalar hamda nutq ohangi kabi unsurlar sun‘iy intellekt tizimlari uchun hanuzgacha to‘liq darajada tushunarli emas, bu esa ularning pedagogik salohiyatini to‘liq namoyon etishini cheklaydi [2]. Ayniqsa, tilning madaniy kontekst bilan bog‘liq bo‘lgan ma‘no nozikliklari, kinoya, hazil yoki yashirin ma‘nolarni anglashda sun‘iy intellekt tizimlari ko‘pincha inson darajasidagi aniqlikni namoyon eta olmaydi. Bundan tashqari, muloqot davomida suhbatdoshning hissiy holatini sezish va unga mos ravishda javob qaytarish imkoniyatlarining cheklanganligi til o‘rganish jarayonining ayrim muhim jihatlari salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin. Shuningdek, o‘quvchilarning real hayotiy kommunikativ vaziyatlarga moslashishi uchun zarur bo‘lgan pragmatik kompetensiyalarni shakllantirishda tajribali o‘qituvchining roli hanuzgacha muhim ahamiyatga ega bo‘lib qolmoqda. Shu sababli sun‘iy intellekt vositalaridan samarali foydalanish bilan bir qatorda, ularni inson omiliga asoslangan pedagogik yondashuvlar bilan uyg‘unlashtirish chet tili ta‘limining yanada sifatli va natijador bo‘lishiga xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, sun‘iy intellekt vositalari chet tilini o‘rganish jarayonini yanada interaktiv, samarali va shaxsiylashtirilgan shaklda tashkil etish imkoniyatini yaratib, zamonaviy ta‘lim tizimining muhim tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. ChatGPT, Duolingo Max, Grammarly va boshqa sun‘iy intellektga asoslangan platformalar o‘quvchilarning grammatika, lug‘at boyligi, talaffuz hamda muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirishda samarali yordamchi vosita sifatida xizmat qilmoqda. Shuningdek, ushbu texnologiyalar o‘quvchilarning motivatsiyasini oshirish, mustaqil ta‘lim olish imkoniyatlarini kengaytirish va individual ehtiyojlarga mos ta‘lim muhitini yaratish orqali o‘quv jarayonining sifatini yaxshilashga yordam beradi. Biroq sun‘iy intellekt tizimlari hissiy sezgirlik, pragmatik va madaniy jihatlarni to‘liq anglash hamda murakkab kommunikativ vaziyatlarni baholash borasida hali ham ayrim cheklovlarga ega. Shu sababli sun‘iy intellekt vositalaridan

foydalanishda ularni o‘qituvchining pedagogik tajribasi va insoniy yondashuvi bilan uyg‘unlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Kelajakda sun‘iy intellekt texnologiyalarining yanada takomillashuvi chet tillarini o‘qitish va o‘rganish jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qilishi bilan birga, ta‘limning yangi innovatsion shakllarini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Boyqulova, J. (2025). Sun‘iy intellektning chet tilini o‘rganishdagi o‘rni. International Journal of Language Learning and Applied Linguistics, 4(3), 61-66. <https://doi.org/10.51699/ijllal.v4i3.582>
2. Chapelle, C. A. (2019). Texnologiyalar va ikkinchi tilni o‘rganish bo‘yicha Routledge qo‘llanmasi. Routledge.
3. Ernazarova, S., & Mirolimov, M. M. o‘g‘li. (2025). SUN'IY INTELEKT YORDAMIDA INGLIZ TILINI O‘RGANISH: ChatGPT, Duolingo Max va boshqa vositalar. World of Science Journals. <https://www.wosjournals.com/index.php/shokh/article/view/3783/4253>
4. Law, L. (2024). Tilni o‘qitish va o‘rganishda generativ sun‘iy intellekt (GenAI) foydalanish: Adabiyotlarning qamrovli tahlili. Computers and Education Open, 6, 100174.
5. Qulmamatova, B., & Abdurazoqov, B. S. (2024). Chet tillarini o‘rganishda sun‘iy intellektning roli: Afzalliklar va kamchiliklar. O‘zbekiston-Finlyandiya Pedagogika Instituti.
6. SUN‘IY INTELEKTNING XORIJIY TIL O‘RGANISHGA TA‘SIRI. (2025). Образование наука и инновационные идеи в мире, 82(1), 3-11. <https://journalss.org/index.php/obr/article/view/5934>